

ÚTOK ARMÁDNÍHO SBORU NA NEPŘÍTELE, KTERÝ SPĚŠNĚ PŘEŠEL DO OBRANY

Podplukovník Michal Spišiak

Armádní sbor může útočit na nepřítele, který spěšně přešel do obrany jak v taktické hloubce, při útoku na pásmo sborových záloh (ne však vždy), tak i v operační hloubce, při útoku na obranné čáry za pásmem sborových záloh (nejčastější případ).

Cílem této práce je poukázat na zvláštnosti útoku armádního sboru na spěšně zaujatou obranu.

Charakteristické rysy spěšně zaujaté obrany

Spěšně zaujatá obrana nebývá plně hotova, a proto má malou odolnost na rozdíl od předem připravené obrany v polních podmínkách. Vyznačuje se

- slabě rozvinutým systémem ženijních zátarasů,
- nedostatečně rozvinutým a organisovaným systémem protitankových a protipěchotních paleb,
- nedostatečně organisovanou součinností uvnitř nepřátelských bojových sestav,
- slabou znalostí terénu,
- malou hloubkou obrany a soustředěním sil do první linie opěrných bodů a uzlů obrany,
- nepevně centralisovaným velením,
- obrana není často souvislá,
- morálka vojsk a jejich bojeschopnost může být často nižší.

Když je obrana zaujata na nepřipravené čáře, přistupuje ještě nevýhoda značné zranitelnosti celé bojové soustavy.

Takto organisovaná obrana nemá ani dostatečnou hloubku, ani potřebnou hustotu. Nepřátelský odpor není stejně silný po celé frontě, protože nepřítel soustředil své síly jen na hlavní směry a na méně důležitých směrech se brání jen slabými silami. Potřebné hustoty může dosáhnout jen tehdy, když se vzdá protiútoků svými zálohami a rozhodne se zaujmout jimi obranné pásmo sborových záloh, nebo když se vzdá provedení protiúderu operačními zálohami a zaujme jimi obranu na některém mezilehlém obranném pásmu v hloubce (nejčastěji pěšími divisemi).

Hloubka obrany nebude převyšovat 1,5 až 3 km, t. j. hloubku praporních rajonů nebo plukovních úseků obrany.

Charakteristické rysy útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany

Ze zvláštností spěšně zaujaté obrany vyplývají i charakteristické rysy útoku, které možno shrnout do těchto bodů:

- krátké přípravné období útoku na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu, nebo útok z chodu,
- provedení potřebných přeskupení už za postupu AS k nepřátelskému obrannému postavení, aby v době zjednání dotyku byly jednotky sboru uskupeny podle zámyslu velitele sboru pro nastávající boj,

- už za postupu k nepřátelskému obrannému postavení musí být hlavní síly sboru pohotovы k využití úspěchů předsunutých oddílů, které se zmocnily některých objektů nepřátelské obrany,
- krátká, ale mohutná dělostřelecká příprava útoku (trvající 20 až 40 minut),
- použití mechanisované divise v prvním (útočném) sledu sboru, čímž se zvyšuje úderná síla útočného uskupení,
- bojová sestava učeněná v jednom sledu umožňuje využití všech palebných prostředků,
- útok na nepřátelskou obranu se provádí na směrech,
- útočné tempo je vyšší než za útoku na nepřítele, který předem připravil obranu v polních podmínkách,
- manévr na bojišti je snadnější,
- po vzetí předního okraje nepřátelské obrany probíhá další útok jako boj o jednotlivá ohniska odporu,
- ženijní příprava východiště útoku se neprovádí v plném rozsahu; budují se jen pozorovatelné, palebné postavení pro těžké zbraně pěchoty a pro dělostřelectvo, v nejnútnejší míře se upraví komunikace a komunikační objekty,
- velení musí být velmi pružné, živé; velitelé všech stupňů musí jednat rychle, rozhodně a iniciativně.

Tyto zvláštnosti mají vliv i na činnost velitele a jeho štábu při organizaci útoku.

Zkrácené přípravné období má své výhody i nevýhody.

Výhodou je

- možnost utajení připravovaného útoku a tím i překvapení nepřítele; útok následuje dříve, než nepřítel může provést příslušná protipatření (zesílit bojovou sestavu na ohrožených směrech, organisovat součinnost, připravit protiútoky a p.),
- což umožňuje vyšší tempo vlastního útoku,
- nepřítel nemá možnost ženijně významněji zpevňovat svou obranu,
- nepřítel nemá dostatek zpráv o připravovaném útoku.

Nevýhodou je

- znesnadnění získávání potřebných zpráv průzkumem,
- omezená doba na organizaci součinnosti a naplánování boje,
- znesnadnění soustředění nebo přeskupení jednotek sboru,
- těžkosti v provedení materiálně technického zabezpečení nastávajícího boje.

Dovedné využití těchto výhod a důvtipné vyloučení vlivu nevýhod může mít v průběhu boje rozhodující význam.

Charakteristika organizace útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany

Organizace útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany, neliší se v podstatě co do metody a obsahu práce od organizace útoku na nepřítele, který předem připravil obranu v polních podmínkách. Jenom rozsah jednotlivých činností je přímo závislý na čase, který má velitel a jeho štáb k dispozici.

Útok na nepřítele v spěšně zaujaté obraně nutno chápat jako součást již dříve plánované a probíhající útočné operace a ne jako samostatnou operaci.

Může být proveden dvojím způsobem:

a) z chodu, když nepřítel, který zaujal obranu, je silně demoralisován,

- když nepřátelská obrana je zaujata slabými silami,
- když obrana není dosud organisována,
- když se nepřítel rozvinul na nepřipraveném postavení;

b) se zkrácenou přípravou, když nepřítel stačil zaujmout obranu dostatečně hustě a útok z chodu nepřinesl kladné výsledky,

- když by provedení útoku z chodu nebylo účelné.

Při organisaci útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany, je velitel sboru povinen

- provést včas změny v útočné sestavě armádního sboru podle zámyslu velitele armády a podle jeho předběžných nařízení,
 - vydat včas své rozhodnutí podřízeným velitelům a zabezpečit jim tak dostatek času na organisaci útoku,
 - včas organisovat součinnost mezi prvky bojové sestavy armádního sboru s druhy vojsk, které se zúčastní boje, se sousedy a s prostředky velitele armády,
 - vydat včas pokyny pro organisaci bojového, materiálního, ženijního a politického zabezpečení útoku armádního sboru.
- Štáb armádního sboru je povinen
- dát veliteli sboru dostatek podkladů, zvláště zpráv o nepříteli, pro jeho rozhodnutí,
 - včas vydat velitelům divisi a posilových prostředků předběžná nařízení vyplývající ze zámyslu velitele sboru pro nastávající útok,
 - včas doručit rozhodnutí velitele sboru vykonavatelům,
 - podle pokynů velitele sboru organisovat bojové zabezpečení,
 - poskytnout podřízeným účinnou pomoc při uvádění velitelova rozhodnutí v život.

Práce velitele sboru a jeho štábu musí být hluboce promyšlená, musí být důkladně naplánována, rychle a přesně provedena. Vyžaduje značného vypětí všech sil.

Doba potřebná na organisaci útoku

Čas je hlavním činitelem majícím vliv na rozsah práce velitele sboru a jeho štábu na organisaci útoku.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války je na organisaci útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany, na stupni armádního sboru třeba 8 až 12 hodin, na stupni divise 4 až 6 hodin denního světla. Velitelé praporů musí mít nejméně 3 hodiny denního světla na organisaci součinnosti a na práci v terénu.

Tato doba dostačuje i k přípravě všech druhů vojsk, hlavně dělostřelectva, které je schopno provést v daném čase všechny práce na plánování dělostřeleckého útoku.

Tak na př. jedna pěší divise, která útočila v srpnu 1944 jihovýchodně od Sanoku, narazila po nočním pochodu za svítání na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu. Útok z chodu se nezdařil. Na organisaci útoku bylo třeba 4 hodin času. Předtím táž divise potřebovala na přípravu útoku na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu na předhoří Karpat 7 hodin.

Zkrácená doba pro přípravu útoku se odráží v některých zvlátnostech při jeho organisaci. Jsou to zejména:

- velitelský průzkum a organizace součinnosti se provádí současně (při jednom výjezdě do terénu),
- velitel sboru provádí zpravidla velitelský průzkum i organizaci součinnosti jenom na směr hlavního úderu sboru, kdežto na směr pomocného úderu provádí tyto činnosti příslušný velitel divise nebo zastupce velitele sboru,
- velitel sboru se soustředí na řešení hlavních otázek ponechávaje podřízeným velitelům divisi více volnosti k projevení vlastní iniciativy,
- všechny práce se provádějí pod značným tlakem času a některé činnosti se navzájem prolínají,
- bojové dokumenty se zpracovávají jen v nejnutnějším rozsahu zpravidla až po provedení činnosti. Nesmí se čekat na písemné rozkazy.

Volba směru hlavního úderu

Při volbě směru hlavního úderu vychází velitel armádního sboru ze zámyslu velitele armády, ze svého úkolu a ze situace.

Volba směru hlavního úderu armádního sboru musí odpovídat požadavkům, stanoveným Polním řádem (článek 49).

Z ujasnění úkolu a ze zhodnocení situace velmi často vyplývá, že tyto požadavky budou ve vzájemném protikladu. Zpravidla v terénu umožňujícím součinnost pěchoty, tanků a dělostřelectva bude nepřátelská obrana vybudována nejsilněji a do značné hloubky. Bude proto výhodnější vést hlavní úder na slabší místa obrany.

Tyto protiklady musí být důkladně uváženy a směr hlavního úderu volen tak, aby v nejvyšší míře s danými prostředky bylo zabezpečeno splnění bojového úkolu, t. j. porážka nepřítele v nejkratším čase a s nejmenšími ztrátami.

Když je průlom spěšně zaujaté obrany organizován velitelem armády, určuje směr hlavního úderu velitel armády a velitel armádního sboru si ho v terénu jenom upřesňuje.

Soustředění převahy sil a palebných prostředků na směr hlavního úderu je rozhodujícím činitelem v boji. Množství těchto sil a prostředků závisí na šířce útočného pásma armádního sboru a na množství posilových prostředků, kterými je vybaven pro boj v hloubce. Soustředění se musí provést i na újmu pomocných směrů. Proto divise útočící na směr hlavního úderu budou mít zpravidla užší útočné pásmo, aby byla vytvořena potřebná převaha nad nepřítelem.

Bojová sestava armádního sboru

Bojová sestava musí odpovídat zámyslu a plánu vedení útočného boje. Na volbu bojové sestavy armádního sboru má vliv:

- úloha a místo armádního sboru v útočné operaci armády,
- úkol armádního sboru, šířka útočného pásma, hloubka úkolu, síly a prostředky, kterými armádní sbor disponuje,
- bojová sestava nepřítele, hloubka jeho obrany, rozmístění záloh,
- stupeň jejího vybudování nepřátelské obrany,
- terén v útočném pásmu armádního sboru.

Po zdolání hlavního pásma nepřátelské obrany je bojová sestava armádního sboru značně rozčleněna jak do hloubky, tak i do šířky. V hlavním pásmu obrany vede část sil boje s obklíčenými nepřátelskými jednotkami s cílem likvidovat je. Zasazení mechanizované divise a předsumutých oddílů

pěších divisí do boje zvětšuje hloubku útočné sestavy armádního sboru. V hloubce se útočné pásmo zpravidla rozšiřuje a armádní sbor postupuje na směrech. Za těchto podmínek musí velitel armádního sboru vytvářet takovou bojovou sestavu, která zaručuje rychlé zdolání nepřátelské spěšné zaujaté obrany. Při tom je nutno vyhnout se složitému přeskupování, které vede ke ztrátě času a tím i útočného tempa. Velitel armádního sboru už za postupu k spěšně zaujaté nepřátelské obraně usměrňuje bojovou sestavu podle svého zámyslu.

Malá hloubka nepřátelské obrany umožňuje použít všech divisí v prvním sledu. Tím se umožňuje zasazení maximálního počtu sil a prostředků do boje a vzetí celé hloubky obrany jedním úderem v počáteční bojové sestavě.

Při dobře vybudované nepřátelské obraně obsazené čerstvými silami bude nutno členit i bojovou sestavu útočníka do hloubky. Je však účelnější včlenit ji do hloubky na stupni divisí a pěších pluků. Zrovna tak nutno členit bojovou sestavu divisí do dvou sledů, když nepřítel disponuje silnějšími zálohami a je nebezpečí protiútoků.

Je-li nutno členit bojovou sestavu do hloubky na stupni armádního sboru (hluboká, téměř normální obrana, obsazená značnými silami), budou v prvním sledu zpravidla pěší divise a mechanisovaná divise bude v druhém sledu.

Když armádní sbor útočí v jednom sledu, vytvoří si velitel všeobecnou zálohu v síle do jednoho pěšího pluku na vrub divise útočící na směr pomocného úderu armádního sboru.

Tankovou zálohu v síle do jednoho praporu tanků si může velitel armádního sboru vyčlenit od mechanisované divise nebo od divise na směr pomocného úderu.

Sborová dělostřelecká skupina se zpravidla ponechává v dosavadním složení a podporuje útok jednotek na směr hlavního úderu.

Protitanková záloha a pohyblivý oddíl zatarasovací se ponechává v dosavadním složení. Ženíjní záloha se zpravidla nevytváří.

Tvoření bojové sestavy je jedna z dalších zvláštností útoku na spěšně zaujatou obranu.

Bojová sestava musí být vytvářena už v době postupu k nepřátelské obraně a není členěna do takové hloubky jako za útoku na nepřítele, který předem připravil obranu v polních podmínkách. Armádní sbor útočí zpravidla v jednom sledu a vyčleňuje si všeobecnou zálohu.

Šířka útočných pásem a hloubka úkolů; zesílení armádního sboru

Pěší divise za útoku na nepřítele, který předem připravil obranu v polních podmínkách, útočí v pásmu do 4 km. Za útoku na nepřítele, který spěšně přešel do obrany, budou útočná pásma vyšších jednotek zpravidla širší než normálně, a tedy hustota bude menší. Šířka útočného pásma bude záviset na stupni vybudování obrany nepřítele, na síle nepřítele, době atd.

Pěší divise nemůže prolamovat nepřátelskou obranu v celém útočném pásmu, nýbrž soustředí své síly a prostředky na úseku směru hlavního úderu, aby dosáhla převahy nad nepřítelem v živé síle a v bojové technice.

To, co bylo řečeno o pěší divisi, platí v plném rozsahu a v širší míře i o armádním sboru. Útok na nepřátelskou obranu provede armádní sbor jen na úzkých úsecích na směr hlavního a pomocného úderu. To je právě

jeden z hlavních rysů, kterými se útok na spěšně zaujatou obranu liší od útoku na předem připravenou obranu v polních podmínkách.

Polní řád v čl. 315 uvádí, že počáteční šířka průlomu nemá rozhodující význam. Když nepřítel nedisponuje silnějšími zálohami, jednotky prudkými údery vnikají do provedeného průlomu a útočí na křídla a na tyl bránících se jednotek. Obdobně si musí počínat i velitel divise, útočící na směr pomocného úderu, aby přitáhl na sebe nepřátelské zálohy a umožnil utajit směr hlavního úderu. Často bude účelné zahájit útok na směr pomocného úderu dříve než na směr hlavního úderu armádního sboru.

Na jeden kilometr fronty, na které armádní sbor organisuje útok na nepřátelskou spěšně zaujatou obranu, je nutno vytvořit tyto hustoty prostředků:

- 80 až 120 dělostřeleckých a minometných hlavních,
- 20 tanků a samohybných děl,
- 2 až 3 ženijní roty.

Soustředění těchto prostředků musí být provedeno v nejkratším čase. Při tom je nutno si uvědomit, že za boje v hloubce vybavení armádního sboru posilovými prostředky je podstatně skrovnější než za průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany.

Hloubka úkolů se bude řídit především hodnotou nepřátelské obrany. Bližším úkolem pěších pluků může být vzetí postavení praporů prvního sledu, dalším úkolem vzetí postavení plukovních záloh.

Bližším úkolem divisi prvního sledu může být zdoání celé hloubky nepřátelské obrany, dalším úkolem ovládnutí výhodné terénní čáry pro další rozvíjení útoku nebo zajištění důležité terénní čáry pro odrazení nepřátelského protiúderu (protiútku).

Bližším úkolem armádního sboru bude ovládnutí celé taktické hloubky nepřátelské obrany a odrazení nepřátelského protiúderu (protiúderu). Po splnění bližšího úkolu přechází armádní sbor k pronásledování ustupujícího nepřítele s cílem odříznout mu ústupové komunikace a ovládnout důležité komunikační objekty.

Bojové úkoly stanoví velitel armádního sboru za velitelského průzkumu podle konkrétních podmínek boje.

Bude téměř pravidlem, že armádní sbor po průlomu taktické hloubky nepřátelské spěšně zaujaté obrany zahájí pronásledování nepřítele. Proto musí být včas provedena příprava a organizace předsumutých oddílů divisi a sboru.

Předsumuté oddíly budou zasazovány již po zdoání taktické hloubky spěšně zaujaté obrany, kdy budou hlavní síly ještě v bojích s obklíčenými nepřátelskými opěrnými body a objekty.

Za útoku na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu v pásmu sborových záloh při průlomu druhého pásma obrany bude armádní sbor mít zpravidla posilové prostředky, které měl pro průlom hlavního pásma obrany, kromě prostředků přidělených pro dělostřeleckou přípravu a podporu útoku. Armádní sbor, který působil na směr hlavního úderu armády, může tedy mít jako posilové prostředky do jedné dělostřelecké divise, těžký tanko-samohybný pluk, jednu rotu odminovačů, 2 až 3 ženijní prapory, 1 až 2 roty přenosných plamenometů a přidělené vzlety do hodnoty jednoho divisního vzletu.

Za boje v operační hloubce zesílení armádního sboru bude nižší a může činit:

- 1 těžkou dělostřeleckou brigádu, 2 oddíly lehké dělostřelecké brigády, 1 raketometný oddíl, a až 3 protitankové dělostřelecké pluky, asi

prapor těžkých tanků, jednu rotu odminovačů, 1 až 2 ženijní prapory, 1 až 2 roty přenosných plamenometů.

Pro útok na spěšně zaujatou obranu nebude zvlášť zesilován a musí vystačit s dosavadními prostředky. Může mu být poskytnuta podpora letectva do hodnoty jednoho divisního vzletu.

Organisace útoku

Jakmile dostane velitel armádního sboru směrnice velitele armády, provede rozpočet času, při čemž vychází z minimální doby, kterou potřebují podřízení velitelé, hlavně velitelé praporů, na organisaci boje v terénu, t. j. 2 až 3 hodiny denního světla.

Po provedení časového rozpočtu seznámí s úkolem příslušné funkcionáře, stanoví dobu předložení informačních zpráv, provedení velitelského průzkumu, vydání rozhodnutí a organisace součinnosti. Poté si ujasní úkol a zhodnotí situaci.

V této době může být velitel armádního sboru buď na pozorovatelně velitele mechanisované divise, která se předtím pokoušela o vzetí spěšně zaujaté nepřátelské obrany z chodu, nebo na VS armádního sboru. Častější bude případ, že velitel armádního sboru bude na své VP, protože se zúčastnil organisace útoku z chodu. S velitelem armádního sboru bude jeho operační skupina. V tomto případě provede velitel armádního sboru přípravu svého rozhodnutí na pozorovatelně. Náčelník štábu bude s novým úkolem seznámen styčným důstojníkem nebo telefonicky, může si proto připravit svůj návrh na rozhodnutí. Po provedení velitelského průzkumu odebere se náčelník operačního oddělení na VS, aby uváděl velitelské rozhodnutí v život, a náčelník štábu se zúčastní organisace součinnosti. Když bude situace dovolovat, může se náčelník štábu zúčastnit i velitelského průzkumu.

Velitelského průzkumu se zúčastní operační skupina velitele armádního sboru a velitelé divisi zasazených na směr hlavního úderu. Provádě-li se útok ve svazu, nutno povolat i zástupce sousedů, s kterými se řeší opatření na zabezpečení styků a upřesňují vzájemné požadavky.

Po vlastním ujasnění úkolu a zhodnocení situace vyslechne velitel armádního sboru krátké informační zprávy, které budou odpověďmi na jeho dotazy. Zpravidla bude velitel armádního sboru vyžadovat závěry ze zhodnocení posledních zpráv o nepříteli, návrh na bojovou sestavu dělostřelectva a organisaci dělostřeleckého útoku, návrh na materiální zabezpečení útoku a návrh náčelníka štábu na směr hlavního úderu, bojovou sestavu armádního sboru a úkoly divisi už při ujasňování úkolu a zhodnocování situace a nebude zvlášť přijímat informační zprávy.

Po vyslechnutí informačních zpráv upřesní velitel armádního sboru své závěry, vyplývající z ujasnění úkolu a zhodnocení situace a před vydáním rozhodnutí provede velitelský průzkum.

Pro zpracování informačních zpráv platí zásada stručnosti v plné míře. Velitel armádního sboru je se situací důkladně obeznámen, potřebuje si jenom upřesnit některé otázky.

Cílem velitelského průzkumu je upřesnění směru hlavního úderu a úkolů divisi přímo v terénu.

Po stručné topografické orientaci určí velitel armádního sboru 2 až 4 vztahné body a zakoduje terén.

Prováděje taktickou orientaci upřesní velitel armádního sboru:

- přední okraj nepřátelské obrany,
- ukáže v terénu nepřátelské opěrné body,
- ukáže palebná postavení těžkých zbraní na předním okraji a palebná postavení dělostřelectva, seznámí účastníky s palebným systémem nepřítele,
- upřesní místa styku mezi vlastními jednotkami a mezi jednotkami nepřítele,
- ukáže, kde jsou položena minová pole,
- upřesní rozmístění nepřátelských záloh, jejich složení a sílu, činnost, dokdy mohou zasáhnout na směr úderu a jak se tento zásah může projevit,
- ukáže a upřesní směr hlavního úderu,
- určí východiště útoku a palebná postavení dělostřelectva.

Velitel sboru pak vyhlásí své rozhodnutí a vydá pokyny pro bojové zabezpečení. Na významu nabývají zvláště otázky průzkumu, protože velitel armádního sboru nebude mít dostatek zpráv o nepříteli. Mimořádný význam má letecký průzkum.

Vydávání velitelova rozhodnutí se zúčastní zpravidla i velitel armády nebo jeho zástupce a na místě ho schválí nebo poopraví.

Organisace součinnosti bude jednou z hlavních a nejdůležitějších činností velitele armádního sboru při organizaci boje. V hrubých rysech už byla naplánována v přípravném období boje (alespoň v operačním rámci), půjde o její doplnění a upřesnění.

Součinnost na stupni armádní sbor—divise organizuje osobně velitel armádního sboru v terénu, zpravidla jen na směr hlavního úderu.

Obsah organizace součinnosti bude záviset na konkrétních podmínkách boje, není proto možné stanovit nějaké schema této činnosti. Organizuje se podle stejných zásad jako za útoku na nepřítele, který předem připravil obranu.

Až do čáry viditelnosti se součinnost organizuje velmi podrobně, dále jen v hrubých rysech podle mapy a upřesňuje se v průběhu boje.

Hlavně je nutno se soustředit na otázky součinnosti s dělostřelectvem, tankovým vojskem a letectvem. Součinnost se sousedy byla už organizována v základech při velitelském průzkumu, dále se prohloubí na nižších stupních.

Smluvená znamení byla stanovena na celou hloubku operace, není účelné je měnit, protože je nebezpečí, že by nepronikly a mohlo by dojít k omylům. V každém případě je však nutno smluvená znamení při organizaci součinnosti zopakovat a přezkoušet jejich znalost.

K provedení velitelského průzkumu a k organizaci součinnosti potřebuje velitel armádního sboru nejméně 2 až 3 hodiny denního světla. Potom se zúčastní se svým štábem kontroly a pomoci při organizaci útoku na stupních velitelů divisi i pěších pluků, hlavně na směr hlavního úderu armádního sboru.

Organisace dělostřeleckého útoku

Dělostřelecký útok má tatáž období jako za útoku na předem připravenou obranu v polních podmínkách. Přece však ráz obrany a omezená doba přináší řadu zvláštností v organizaci a provedení dělostřeleckého útoku. Odráží se to už v tom, že máme k dispozici značně menší množství dělostřelectva než při normálním útoku a že na přípravu dělostřeleckého útoku je jen několik hodin.

Úkolem dělostřelecké přípravy je umlčet živou sílu a palebné prostředky nepřítele, zničit zjištěná palebná ohniska a protitanková děla a umlčet nepřátelské dělostřelecké a minometné baterie. Zatím co se za útoku na předem připravenou polní obranu délka dělostřelecké přípravy pohybuje kolem 90 minut, je za útoku na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu její délka podstatně kratší, 20 až 40 minut, někdy i kratší. Při kratším trvání dělostřelecké přípravy (15 minut) může být obrana umlčena nedostatečně, delší dělostřelecká příprava vyžaduje větší množství střeliva, kterého za tohoto útoku bude nedostatek a jehož spotřeba bude přísně omezena možnostmi přísunu.

Dělostřelecká příprava se skládá ze 2 až 3 přepadů v trvání do 10 minut. Zjištěná palebná ohniska a protitanková děla se zničí děly pro přímou střelbu. Zároveň se takto umlčí i palebné sruby na předním okraji a v bližší hloubce. Pro palbu děl pro přímou střelbu nutno stanovit dobu 10 až 15 minut mezi přepady.

Dělostřelecká příprava začíná palebným přepadem celé hloubky nepřátelské obrany. Při dvou přepadech časového intervalu mezi nimi je možno použít k vedení palby děl pro přímou střelbu, při třech přepadech může být jednoho z intervalů použito ke klamnému přenosu palby do hloubky se současnou demonstrací útoku s cílem vyprovokovat palbu nových palebných ohnisek a zničit je děly pro přímou střelbu ještě do zahájení útoku.

Dělostřelecká podpora útoku se zpravidla provádí postupnými soustředěními paleb. Vyplývá to z rázu spěšně zaujaté obrany, která na předním okraji může být vybudována souvisle, kdežto v hloubce je budována ohniskovým systémem navzájem spojeným spojovacími zákopy. Je proto tento způsob podpory útoku ekonomičtější a účinnější. Pro podporu útoku postupnými palebnými soustředěními stačí 4 dělostřelecké oddíly na 1 km fronty kromě praporečních minometů a doprovodných děl. Tyto oddíly mohou současně umlčet plochu 24 ha, což se rovná dvěma opěrným bodům čety, a když připočteme i praporeční minomety, může být umlčen celý rotní rajon obrany. Potřeba dělostřelectva při této formě podpory útoku je stejná jako pro dělostřeleckou přípravu.

Z toho vyplývá, že armádní sbor, který v operační hloubce může mít s organickým dělostřelectvem kromě praporečních a plukovních děl a minometů celkem 26 a 30 dělostřeleckých oddílů, může prolamovat nepřátelskou spěšně zaujatou obranu v úseku kolem 8 km. Ostatním útočícím jednotkám mohou být stanoveny jenom úkoly s omezenými cíli.

Hloubka podpory je dána hloubkou postavení praporů prvního sledu, t. j. 1,5 až 2 km.

Dělostřelecké zabezpečení boje v hloubce nepřátelské obrany se provádí podle stejných zásad jako za boje v hloubce při průlomu předem připravené obrany. Opěrné body se umlčují soustředěnou palbou děl a minometů a jednotlivá palebná ohniska se ničí doprovodnými děly. Se zahájením boje v hloubce začíná přemísťování dělostřelectva tak, aby jedna třetina baterií byla v pohybu a dvě třetiny baterií vedly palbu.

Za postupu armádního sboru k spěšně zaujaté nepřátelské obraně bude velení dělostřelectvu decentralisováno. Část dělostřeleckých oddílů bude přidělena velitelům pěších praporů. Jakmile se nepodaří útok z chodu, provedou velitelé všech stupňů přípravy k centralisaci dělostřelectva.

Na organizaci dělostřeleckého útoku na stupni pěšího pluku je nutno počítat s dobou do 4 hodin, na stupni divise do 6 hodin a armádního sboru do 10 hodin denního světla.

Na významu nabývá zvláště dělostřelecký průzkum, který v krátkém

časem musí získat zprávy o systému nepřátelské obrany. Proto se ihned při zjednání dotyku organisuje dělostřelecké pozorování z největšího možného počtu dělostřeleckých pozorovatelů. Štáby dělostřeleckých oddílů, pluků a dělostřeleckých skupin organisují pohyblivé pozorovatelné, které se přesunují za předem určenými oddíly nebo v jejich sestavě. Zprávy získané dělostřeleckým pozorováním nutno ihned zasílat vševojskovým štábům, aby jich mohli velitelé využít při svém rozhodování. Po aktivování sítě dělostřeleckých pozorovatelů je možno použít pohyblivých pozorovatelů jako předem určených u čelních jednotek pěchoty nebo k vedení bočního pozorování.

Velitel sboru se ve svém rozhodnutí musí vyvarovat značnějšího přeskupování dělostřeleckva. Divisní a plukovní dělostřelecké skupiny mají zůstat zásadně ve své původní sestavě. V úkolech pro dělostřeleckvo musí stanovit: trvání dělostřelecké přípravy a její úkoly, způsob podpory útoku a hloubku této podpory, úkoly dělostřeleckva při zabezpečení boje v hloubce. Tyto úkoly nutno vydat veliteli sborového dělostřeleckva ihned, jakmile si velitel armádního sboru ujasní svůj úkol. Tak zajistí dělostřeleckvu více času k provedení přeskupení a k přípravě paleb.

Často nebude možno na stupni armádního sboru napláňovat dělostřelecký útok, protože nebude možné zhodnotit v štábu velitele sborového dělostřeleckva všechny údaje získané dělostřeleckým průzkumem. Proto se bude plánování provádět na stupni divisi a v pěších plucích. Plukovní dělostřelecká skupina bude základní jednotkou, kde se budou konkretisovat úkoly dělostřeleckva na všechna tři údobí dělostřeleckého útoku.

Sborová dělostřelecká skupina povede palby hlavně na cíle v hloubce nepřátelské obrany a bude zesilovat palbu plukovních a divisních dělostřeleckých skupin.

Ze zkušeností z Veliké vlastenecké války se ukázalo, že se za přípravy útoku v omezené době nepodaří úplně odhalit celý obranný systém nepřítele. Značný počet cílů zůstane nezjištěn. Proto při plánování paleb na podporu útoku nutno část dělostřeleckva z plukovní a divisní dělostřelecké skupiny (až jeden oddíl) ponechat v rukou velitelů jako jejich disposiční prostředek. Tyto dělostřelecké jednotky si předem připraví palby na prostory, kde se mohou objevit nové cíle, a jsou v průběhu útoku připraveny spustit kdykoli tyto palby.

Organisace paleb dělostřeleckva pro přímou střelbu se provádí na stupni praporu, protože z nedostatku času není možné plánovat ji na stupni vyšším. Pro každý pěší prapor se organisuje jedna skupina děl pro přímou střelbu. Cíle jí stanoví velitel praporu, rozdělení cílů a vyhledání palebných postavení provede sám velitel skupiny. Pro každé dělo možno určit jedno palebné ohnisko k zničení a pásmo v šířce kolem 100 m k střežení. Je to proto, že se při zahájení zteče mohou objevit nové cíle, které nutno zničit ještě do zahájení přemístování dělostřeleckva pro přímou střelbu. Na každých 200 až 300 m nutno mít jedno záložní dělo.

Organisace bojového, ženiijního a materiálního zabezpečení

Průzkum je organisován na celou hloubku boje. Hlavním úkolem průzkumu je získat zprávy o rázu nepřátelské obrany, o bojové sestavě nepřítele a jeho palebném systému, hlavně o systému protitankové obrany, zjistit možnosti obejití opěrných bodů, zjistit možnosti ovládnutí nepřátelského obranného postavení z chodu, zjistit slabá místa v obraně a výhodné

směry útoku, zjistit umístění nepřátelských záloh, jejich možnosti a pravděpodobné směry zasažení.

Zprávy získané vlastním průzkumem se doplňují zprávami leteckého a agenturního průzkumu. Hodnotné zprávy získávají předemurčené oddíly, které se pokusily o průlom nepřátelského postavení z chodu. Zprávy získané jiným druhem průzkumu nutno ihned dát k dispozici vševojskovým velitelům, aby jich mohlo být včas využito.

Velitel sboru určí nebezpečné tankové směry, které musí být bráněny protitankovými prostředky podřízených velitelů, stanoví sílu protitankových prostředků k jejich přehrazení, směr postupu protitankové zálohy a pohyblivého oddílu zatarasovacího a jejich úkoly.

Protitanková záloha sboru se tvoří v síle 1 až 2 protitankových pluků. Postupuje zpravidla na směr hlavního úderu sboru na výši druhých sledů divisi připravena k zásahům na čarách stanovených velitelem armádního sboru.

Protiletecká obrana se organizuje jako za útoku na nepřítele, který předem připravil polní obranu. Sborová protiletecká skupina brání hlavní uskupení armádního sboru (mechanisovanou divisi a palebná postavení dělostřelectva). Stíhací letectvo chrání sestavu armádního sboru ze vzduchu podle plánu velitele armády. K odrážení nízkého létajících letounů nutno v široké míře použít palebných zbraní pěchoty.

Zvláštního významu nabývá zabezpečení styků a boků. Armádní sbor útočí v širokém pásmu, kdy se nepříteli naskytá možnost ohrozit jeho křídla a boky. Proto velitel armádního sboru nařídí podřízeným velitelům divisi, jakými prostředky zabezpečit vzájemný styk, stanoví úkoly dělostřelectvu k zabezpečení styků, své všeobecné záloze, protitankové záloze a pohyblivému oddílu zatarasovacímu.

Přeskupení vojsk sboru se často provádí pod přímým pozorováním nepřítele. Proto je nutno je pečlivě maskovat především využitím přírodních objektů. Někdy bude nutno provádět zadýmování. To se pak provede na široké frontě, aby nebyl předčasně prozrazen zámysl velitele.

Organisace protichemické ochrany se provede podle zásad jako za útoku na nepřítele, který předem připravil obranu v polních podmínkách. Protože východiště útoku nebude vybudováno, je zranitelnost jednotek chemickými látkami v něm vyšší, proto nutno před útokem doplnit prostředky individuální protichemické ochrany a pečlivě organisovat chemický průzkum.

Podle zásad americké armády se v hloubce obrany provádí v široké míře minování. Bude proto nutné důkladné ženijní zabezpečení útoku a jeho hlavním úkolem bude právě vytvořit průchody v minových polích. Velitel armádního sboru proto stanoví počet průchodů, způsob jejich vytvoření, dobu, dokdy musí být pohotovy. Průchody budou moci být vytvořeny hlavně výbušným způsobem v době dělostřelecké přípravy. Stačí-li nepřítel vytvořit souvislá minová pole před předním okrajem, je nutno zesílit armádní sbor nejméně jednou rotou odminovačů.

Dalšími úkoly ženijního zabezpečení bude zajištění styků, zabezpečení velení, maskování ve východišti útoku, úprava komunikací a zabezpečení postupu pěchoty, tanků a dělostřelectva.

Materiální zabezpečení, hlavně přísun munice, musí být provedeno za ztížených podmínek. Přísnové cesty budou prodlouženy, obsazeny bojujícími jednotkami, poškozeny nepřítelem, divisní sklady se nebudou moci přesunout. To všechno nutí velitele sboru provést energická opatření k zabezpečení přísunu. Bude nutno uvolnit včas komunikace, postarat se o je-

jejich úpravu, objížděky, regulaci na komunikacích. Evakuace musí být provedena do zahájení útoku prostředky vracejícími se do týlu.

Technické zabezpečení musí být prováděno v průběhu příprav útoku. Značné procento ztrát bojové techniky v boji o hlavní pásmo obrany snižuje údernou sílu jednotek. Nutno proto učinit rozhodná opatření, aby co nejvíce tanků, samohybných děl a jiných prostředků bylo opraveno přímo na místě do zahájení útoku.

Organisace velení a spojení

Velení je ztíženo právě krátkým přípravným obdobím, co se odráží na všech pracích souvisejících s organizací boje. Bojová dokumentace se zpracovává v omezeném rozsahu. Na stupni armádního sboru se zpravidla vypracuje jenom bojový rozkaz. Výpis z něho dostanou divise zpravidla až když už je velitelské rozhodnutí prováděno. Ostatní dokumentace se nevypracovává. Veškerá činnost velitelů a vojsk se řídí krátkými rozkazy. Živé velení, osobní velitelský styk, účinná kontrola a pomoc bude hlavními formami velení.

Velitelská pozorovatelná velitele armádního sboru se volí na směru hlavního úderu na vzdálenost do 800 m od předního okraje. Velitelské stanoviště se umísťuje jako za normálního útoku.

Hlavním pojítkem je radio. Velkého významu nabývají osobní radiové stanice velitelů. Telefonní spojení se buduje jen po ose a ve východišti útoku se na spojovací osu armádního sboru napojí divise.

Kromě technických pojítek nabývají zvláštního významu netechnická pojítka, spojky a styční důstojníci. Styční důstojníci musí neustále znát situaci své jednotky na frontě a periodicky informovat náčelníka operačního oddělení armádního sboru.

Zvláštní pozornost nutno věnovat součinnostnímu spojení.

Vedení boje

Východiště útoku pěchoty se volí ve vzdálenosti 600 až 800 m od předního okraje nepřítele. Čára rozvinutí tanků přímé podpory pěchoty na vzdálenost 1 až 1,5 km.

Mechanisovaná divise zaujímá východiště útoku zajištěm vozidel na čáře sesednutí, odkud pěchota postoupí do východiště útoku a dopravní sled se stáhne do prostoru soustředění. Jednotky druhého sledu mohou zůstat na dopravních vozidlech a sesedají v průběhu boje při jejich zasazování, po případě vedou boj s vozidly.

Zteč nepřátelské obrany a útok v její hloubce se vede podle stejných zásad jako útok na nepřítele, který předem připravil obranu v polních podmínkách.

Všeobecná záloha velitele armádního sboru postupuje na směru hlavního úderu, připravena rozvíjet úspěch dosažený prvním sledem, rozšiřovat průlom do boků a ničit zbytky nepřítele, kladoucí odpor, po případě odrážet aktivním zásahem nepřátelský protiútok.

Zahájil-li nepřítel přísun operačních záloh k provedení protiúderu, je povinností velitele armádního sboru soustředit všechny prostředky k zdržení jejich postupu a provést včas potřebná protiopatření. Otázky odražení nepřátelských protiútoků a protiúderů v tomto článku nerozvíjím, neboť vyžadují zvláštního pojednání.

Jakmile nepřítel po úspěšném průlomu své obrany začne ustupovat, zahájí velitel armádního sboru celou sestavou energické pronásledování s cílem ovládnout komunikace, po kterých nepřítel ustupuje, odrážet je a ničit ustupující zbytky nepřítele. K tomu účelu se zasazují do boje před-sunuté oddíly organisované ještě v přípravném období a pronikají do znač-ných hloubek s cílem ovládnout důležité komunikační objekty a udržet je do příchodu hlavních sil.

Útok armádního sboru z chodu na nepřítele, který spěšně přešel do obrany

Útok z chodu se provádí podle stejných zásad jako útok na nepřítele, který přešel do obrany za střetného boje. Celá příprava tohoto útoku nesmí tedy přesáhnout dobu 4 až 6 hodin. Provede se v té sestavě, v které se armádní sbor přiblížil k nepřátelskému obrannému postavení, to zna-mená mechanisovanou divisi a předsunutými oddíly pěších divisí. Za příz-nivých podmínek může být průlom zahájen jen předsunutými oddíly a částí sil mechanisované divise, aniž se vyčká na soustředění všech jejích sil. V tomto případě působí dělostřelectvo decentralisovaně, protože není času na jeho centralisaci. Přímá palba dělostřelectva nabývá zvláštního významu (její příprava nevyžaduje tolik času), nutno jí v široké míře využít. Za Veliké vlastenecké války bylo použito za útoku jednoho mechanisovaného sboru z chodu 92 hlavní pro přímou palbu na 1 km fronty. Na úsek, kde se provádí útok, nutno soustředit hromadnou palbu dělostřelectva a mino-metů. K podpoře útoku třeba použít i dělostřelectva pěších divisí, které v této době bude moci působit bočními palbami.

Směr hlavního úderu zůstává nezměněn. Velitel sboru už za postupu k nepřátelskému obrannému postavení usměrňuje na směr hlavního úderu převahu sil a prostředků. Sborová dělostřelecká skupina vede boj s nepřá-telským dělostřelectvem nebo podporuje útok mechanisované divise.

Pěších divisí se může použít v druhém sledu, v tom případě útočí hned za mechanisovanou divisi, zabezpečují a rozvíjejí její úspěch do boků a do týlu nepřátelské sestavy.

Letectvo se soustředí hlavně k podpoře útoku mechanisované divise, vede boj s nepřátelským dělostřelectvem a zálohami, zabezpečuje ze vzdu-chu bojovou sestavu armádního sboru.

Není-li možno provést útok ve dne, provádí se v noci zvláštními oddíly, speciálně k tomuto účelu připravenými.

Neúplnost údajů o nepříteli, která v tomto případě bude pravidlem, nezavazuje velitele sboru povinnosti učinit včas rozhodnutí.

Když si velitel sboru ujasnil úkol a zhodnotil situaci, odejde zpravidla bez jakéhokoli zdržování se svou operační skupinou na pozorovatelnu veli-tele mechanisované divise a tam po upřesnění údajů o nepříteli vydá veli-teli mechanisované divise bojový úkol. Ihned potom organisuje součinnost mechanisované divise s prostředky velitele sboru.

Methodický postup velitele armádního sboru při provádění velitelského průzkumu a při organisaci součinnosti za útoku na spěšně zaujatou obranu z chodu může být tento:

- stručná topografická orientace, určení vztažných bodů a kodování terénu,
- stručná taktická orientace,

- vydání bojového úkolu mechanisované divisi přímo v terénu, stanovení směru hlavního úderu a rozdělení všeobecného úkolu na bližší a další,
- úkoly pěších divisi,
- organizace součinnosti s prostředky velitele armádního sboru podle údobí boje a součinnostních čar,
- organizace součinnosti s prostředky velitele armády (letectvo, armádní rychlá skupina),
- stanovení smluvených znamení.

Závěr

Útok na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu se provádí buď z chodu nebo s přípravou v omezené době. Útok z chodu organizují zpravidla velitelé divisi, protože na stupni sboru není na organizaci tohoto útoku času. Velitel armádního sboru v tomto případě jenom upřesní v terénu úkoly velitelům divisi a organizuje součinnost s prostředky armádního sboru.

Útok na spěšně zaujatou obranu nutno chápat jako pokračování naplánované operace, proto už v přípravném období operace nutno předvídat, na kterých čarách se může nepřítele zachytit a organizovat na nich obranu.

Útočné pásmo armádního sboru bude při útoku na spěšně zaujaté obranné postavení značně širší než za útoku na nepřítele, který předem připravil obranu v polních podmínkách. Jeho šířka bude záviset na úloze a místě armádního sboru v útočné operaci armády, a může činit 15 až 20 km. I při této šířce nutno vytvořit na směru hlavního úderu převahu sil a prostředků.

Úspěch průlomu závisí na důkladně organizované součinnosti všech prvků bojové sestavy a všech druhů zbraní, hlavně však pěchoty s tanky, dělostřelctvem a letectvem.

I když je doba přípravy útoku značně omezená, nesmí se to odrazit na důkladnosti a přesnosti příprav. Zásadou musí být: je lépe připravovat se pět hodin a bojovat jednu hodinu než připravovat se jednu hodinu a bojovat pět hodin.

Použitá literatura:

Polní řád čs. branné moci.

Generál-major Dočkal: Útok armády na nepřítele, který spěšně přešel do obrany. (Vojenská mysl čis. 2/53). Myśl wojskowa, časopis polské lidové demokratické armády, ročník 1953, čis. 11. Mysel vojenna, časopis bulharské lidové demokratické armády, roč. 1953, čis. 1 a 8. Poznámky z rozboru cvičení MNO/GS.

Upozornění pro zájemce o zahraniční vojenské odborné časopisy.

Redakce Vojenské mysli upozorňuje zájemce o zahraniční vojenské odborné časopisy, že polská *Myśl wojskowa*, bulharská *Vojenna mysel*, rumunská *Cultura militara* a maďarský časopis *Katonai figyelő* jsou k dispozici po jednom výtisku ve Vojenské akademii Klementa Gottwalda, Vojenské technické akademii Antonína Zápotockého a v Ústřední vojenské knihovně.

V Ústřední vojenské knihovně je kromě toho k dispozici čínský vojenský odborný časopis *První srpen*.